

เรื่อง กฎหมายว่าด้วยส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว

นางวนิดา อินทรอำนาจ
ตำแหน่ง วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย

บทความใช้เพื่อการนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา
รายการเจตนารมณ์กฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

กฎหมายว่าด้วยส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว

ผู้เรียบเรียง : วนิดา อินทรอำนวย
กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บทนำ

ครอบครัว คือ สถาบันพื้นฐานของสังคม ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาเบื้องต้นของความสงบสุขของสังคม ความรุนแรงในครอบครัวที่พบบ่อย ได้แก่ สามีทำร้ายภรรยา การทารุณเด็ก การใช้แรงงานเด็ก ความรุนแรงเหล่านี้มีผลกระทบต่อบุคคลทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว เกือบก อาฆาต ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน^๑ ความรุนแรงกรณีแม่ตีมีสุรา ใช้สารเสพติด ใช้อาวุธต่อสู้กัน ทำร้ายบุตร รวมถึง การหย่าร้าง ฯลฯ เป็นสาเหตุทำให้เด็กหวาดระแวงผู้ใหญ่และสูญเสียสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นอาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว หนีออกจากบ้าน รู้สึกว่าตนเองหมดคุณค่าหันไปหาที่พึ่งอื่น ๆ เช่น สารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร และขาดความรับผิดชอบ ส่งผลต่อครอบครัวทำให้ขาดสัมพันธภาพภายในครอบครัว แยกตัวกลายเป็นเด็กเร่ร่อน มีผลกระทบต่อสังคม เป็นเด็กก่ออาชญากรรม สร้างปัญหาความรุนแรงเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ทำให้เกิดความสูญเสียกำลังบุคคลของประเทศ

ปัจจุบันสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงตามแนวคิดสากล โดยประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสัญญาต่าง ๆ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๒๘ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๒๘ และได้เข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕^๒ เป็นต้น แต่สภาพปัญหาในการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวของสังคมไทยในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมาอยู่ภายใต้การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ กำหนดฐานความผิดอาญาที่ไม่ได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการลดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ประสงค์ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ อีกทั้ง หน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในปัจจุบัน ไม่มีบทบัญญัติในการบูรณาการความร่วมมือกันทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหา ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกับการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ประกอบกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๑ ได้กำหนดให้รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม รวมทั้ง คุ้มครองป้องกันบุคคลในครอบครัวจากการกระทำความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และกำหนดให้มีการบำบัด ฟื้นฟู และเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าว

^๑ อีรพล ปิ่นเพชร. (๒๕๕๕). *ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว*. สืบค้นวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒ จาก <https://sites.google.com/site/khnhmayhir/payha-khwam-runraeng-ni-khrxbkhrav>

^๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ. *การใช้ความรุนแรงในครอบครัว : กฎหมายช่วยได้. Academic Focus*. (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘). สืบค้นวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒ จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2558/feb2558-3.pdf

กรณีสภาพปัญหาดังกล่าว จึงนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมายเสียใหม่ โดยคณะรัฐมนตรีสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี เสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมีหลักการ “ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว” และสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ และรัฐบาลได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒ นั่นคือ พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒^๓ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป โดยพระราชบัญญัตินี้ มีเจตนารมณ์ที่ต้องการจะปิดช่องว่างของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ยกเลิกความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่สามารถยอมความได้ แต่ให้มาใช้เป็นคดีอาญาและดำเนินการควบคุมไปกับการคุ้มครองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดความเกรงกลัวและยับยั้งไม่กระทำผิดซ้ำ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนี้ เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว สภาพปัญหาและความเป็นมาของกฎหมาย และความมุ่งหมายของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เพื่อศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สรุปและจัดทำองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนการปฏิบัติงานบริการของสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บทเนื้อหา

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒ มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๗ หมวดและบทเฉพาะกาล ประกอบด้วยบทบัญญัติทั้งสิ้น ๔๗ มาตรา โดยมีประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

๑. ยกเลิกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐
๒. กำหนดบทนิยามที่สำคัญ เช่น

“ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่บุคคลในครอบครัวได้กระทำต่อกันโดยเจตนาให้เกิดหรือในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ สุขภาพ เสรีภาพ หรือชื่อเสียงของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตรบุญธรรม รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

๓. กำหนดกลไกการดำเนินงานส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัวครอบคลุมทุกภาคส่วน แบ่งเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

๓.๑ การดำเนินงานระดับชาติ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว

คณะกรรมการฯ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

^๓ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒. มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป. (๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๗ ก หน้า ๑๗๒.

เป็นรองประธานกรรมการ กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน ๗ คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๕ คน โดยให้อธิบดีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ สำหรับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ นั้น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี โดยมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้กำหนด ส่วนการพ้นจากตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นไปตามวาระ และตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด สำหรับองค์ประชุมของคณะกรรมการนั้น ต้องมีกรรมการเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง (มาตรา ๖ - มาตรา ๑๐)

คณะกรรมการฯ ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนหลักในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวและการคุ้มครองสวัสดิภาพ (โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี) กำหนดแผนงาน มาตรการและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวและการคุ้มครองสวัสดิภาพ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานฯ เสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี ส่งเสริมให้มีการสนับสนุน ประสานงาน ติดตามผลและช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ เอกชนและภาคประชาสังคม รวมถึง ออกระเบียบหรือประกาศ และปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ยังมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (มาตรา ๑๑-มาตรา ๑๒)

๓.๒ การดำเนินงานระดับจังหวัด กำหนดให้มีศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว สาระสำคัญ ดังนี้ (มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔)

ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวในระดับจังหวัด มีหน้าที่และอำนาจ ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนหลัก แผนงาน มาตรการและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวและการคุ้มครองสวัสดิภาพ ให้ความรู้ความเข้าใจ คำปรึกษาแนะนำ และไกล่เกลี่ย ประนีประนอม เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ดำเนินการตามแผนงานและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงติดตามและรายงานผลการดำเนินงานต่ออธิบดี และรัฐมนตรี ให้ความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ครอบครัวที่อยู่ในภาวะยากลำบาก และในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หัวหน้าศูนย์หรือผู้ซึ่งหัวหน้าศูนย์มอบหมายให้ถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ศูนย์ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยให้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทำหน้าที่เป็นศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครอง และให้อธิบดีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นหัวหน้าศูนย์ ส่วนในเขตพื้นที่จังหวัดอื่นให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ทำหน้าที่เป็นศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครอง โดยให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นหัวหน้าศูนย์

๓.๓ การดำเนินงานระดับท้องถิ่น กำหนดให้มีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เป็นกลไกสำคัญ มีหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของครอบครัว สาระสำคัญดังนี้

การจดทะเบียนเป็นศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน หรือ ศพค. กฎหมายกำหนดว่าองค์กรเอกชนใดที่มีวัตถุประสงค์หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพ อาจขอจดทะเบียนเป็นศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งเรียกอย่อว่า “ศพค” การจดทะเบียนเป็นศพค. ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนดไว้ในระเบียบ (มาตรา ๑๕) กำหนดให้ ศพค. อาจยื่นคำขอเพื่อให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาให้การช่วยเหลือหรือการสนับสนุนด้านการเงิน ด้านทรัพยากร ด้านวิชาการ ด้านพัฒนาบุคลากรหรือด้านอื่นใด โดยการยื่นคำขอรับการช่วยเหลือหรือการสนับสนุนดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดในระเบียบ (มาตรา ๑๖)

๔. การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว

๔.๑ การประสานงาน ความรู้ ความเข้าใจ

กำหนดให้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทำหน้าที่ประสานงานกับกระทรวงมหาดไทย เพื่อดำเนินการให้นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว ศพค. หรือองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการพัฒนา ครอบครัว มีความรู้และความเข้าใจในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว

ในการดำเนินการเพื่อทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ความสมบูรณ์ของการสมรส การสิ้นสุด แห่งการสมรส การเป็นบิดามารดากับบุตร สิทธิหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร บุตรบุญธรรม ค่าอุปการะเลี้ยงดู มรดกและพินัยกรรม การคุ้มครองสวัสดิภาพ ความรู้และทักษะในการเลือกคู่ครอง การดำรงชีวิตคู่ การเตรียม ความพร้อมก่อนและหลังตั้งครรภ์ การเลี้ยงดูบุตร การประกอบอาชีพ สิทธิหน้าที่ความเป็นพลเมือง ในการดำเนินการดังกล่าว ให้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวดำเนินการให้เกิดการร่วมมือประสานงาน ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการการส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัว (มาตรา ๑๗)

๔.๒ การให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำในเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว

ในกรณีที่ชายหญิงใดประสงค์จะจดทะเบียนสมรส หากมีการร้องขอคำปรึกษา หรือคำแนะนำในเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว อาจให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำในเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวตามที่ได้มีการร้องขอนั้น หรือประสานศูนย์ส่งเสริม และคุ้มครองครอบครัว ศพค. หรือองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว ให้ดำเนินการแทนได้ (มาตรา ๑๘)

ในกรณีที่มีปัญหาหรือต้องการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของครอบครัว บุคคลใน ครอบครัวอาจขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องของครอบครัวต่อศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว ศพค. หรือหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวได้ตาม ความเหมาะสม (มาตรา ๑๙)

ในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว กำหนดให้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือภาคเอกชน เพื่อทำการให้สิทธิประโยชน์หรือสิทธิพิเศษ แก่บุคคลในครอบครัวและประกาศการให้สิทธิประโยชน์หรือสิทธิพิเศษดังกล่าวให้ทราบโดยทั่วกัน และในกรณีที่ ครอบครัวใดประสบความยากลำบากจนถึงขนาดที่ไม่อาจให้การดูแลและเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวได้ อาจร้อง ขอความช่วยเหลือที่ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด ในระเบียบโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี (มาตรา ๒๐)

๔.๓ การช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านทรัพยากร ด้านวิชาการ การพัฒนาบุคลากร หรือการ ช่วยเหลือหรือการสนับสนุนอื่นใดต้องเป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ จะต้องดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และ แผนหลักในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และในกรณีที่นายจ้าง หรือเจ้าของสถานประกอบการใดประสงค์จะดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนหลักในการ ส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวดังกล่าว เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวแก่บุคลากรในสังกัด อาจขอให้ หน่วยงานของรัฐพิจารณาให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านทรัพยากร ด้านวิชาการ การพัฒนาบุคลากร หรือการช่วยเหลือหรือการสนับสนุนอื่นใด ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรี กำหนดในระเบียบโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ (มาตรา ๒๑)

๕. การคุ้มครองสวัสดิภาพ

๕.๑ การคุ้มครองสวัสดิภาพ คือ การดำเนินการเพื่อให้บุคคลในครอบครัวได้รับความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ที่ดี และป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ และให้หมายความรวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองหรือการป้องกันบุคคลในครอบครัวไม่ให้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และการป้องกันการกระทำความผิดอาญาซึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว การส่งเสริมหรือการสนับสนุนไม่ให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนการไกล่เกลี่ย การเยียวยา การบำบัดฟื้นฟู และการติดตามดูแลบุคคลในครอบครัวเมื่อเกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว (มาตรา ๒๒)

๕.๒ การแจ้งข้อมูลหรือข่าวสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีผู้ใดพบเห็นหรือทราบว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้แจ้งข้อมูลหรือข่าวสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ศูนย์ช่วยเหลือสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือแจ้งต่อศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวโดยตรง เพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพ การแจ้งข้อมูล อาจกระทำได้โดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด และต้องกระทำโดยสุจริตจึงจะได้รับความคุ้มครอง เมื่อได้มีการแจ้งแล้ว กฎหมายกำหนดให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยไม่ชักช้าเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพต่อไป (มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔)

๕.๓ การดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ

เมื่อมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ พนักงานสอบสวนส่งสำเนาบันทึกการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไปยังศูนย์ท้องที่ ในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษว่า มีการกระทำความผิดอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่า มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำเนาบันทึกการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไปยังศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวที่ตั้งอยู่ในท้องที่นั้นโดยไม่ชักช้า แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ได้ดำเนินการ หากพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคดีเห็นว่าเป็นคดีอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานอัยการนั้นแจ้งให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวทราบด้วย

เมื่อศูนย์ได้รับแจ้ง หัวหน้าศูนย์อาจยื่นคำขอต่อศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญา ในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเพื่อให้รอกการพิพากษาคดีนั้นไว้ก่อนก็ได้ ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ได้รับคำขอดังกล่าว จะพิพากษาคดีโดยไม่รอกการพิพากษาคดีนั้นไว้ก่อนก็ได้ (มาตรา ๒๕) ในกรณีที่ศาลที่พิจารณาสั่งรอกการพิพากษาคดีไว้ ให้ศูนย์ส่งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพและผลการปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลโดยไม่ชักช้า (มาตรา ๒๖) ในกรณีที่เด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีเป็นผู้กระทำหรือเป็นผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ (มาตรา ๒๗)

ในกรณีที่ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวเห็นสมควรให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพ ศูนย์ฯ มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้ (มาตรา ๒๘) ศูนย์ที่ยื่นคำร้องดังกล่าว อาจเสนอมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวซ้ำอีกประกอบการพิจารณาของศาลด้วยก็ได้ โดยมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพนั้น อาจเป็นการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น (๑) ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวไปพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกำหนดระยะเวลา (๒) ห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวก่อเหตุหรือยั่วแหย่ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม (๓) ห้ามเสพสุราหรือสิ่งเสพติดใด ๆ ตามกำหนดระยะเวลา (๔) ห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าใกล้หรือเข้าไปในที่อยู่ของผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น (มาตรา ๒๙)

หัวหน้าศูนย์ อาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งให้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ มาให้ความเห็นเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาล ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพก็ได้

ในกรณีที่มีการร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวโดยบุคคลอื่นใดซึ่งมิใช่ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสวัสดิภาพ ในกรณีที่มีการร้องขอต่อศาลเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพ หากศาล เห็นว่ามีเหตุจำเป็นที่จะต้องให้ความคุ้มครองหรือช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือ บุคคลในครอบครัว ศาลอาจมีคำสั่งให้ศูนย์ฯ ดำเนินการให้ความคุ้มครองหรือความช่วยเหลือแก่บุคคลดังกล่าว (มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑)

เมื่อศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวต้องปฏิบัติตาม ศาลจะกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดไว้ด้วยก็ได้ (มาตรา ๓๒) ศาลอาจมีคำสั่งให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ ติดตามกำกับให้ผู้กระทำ ความรุนแรง ในครอบครัวปฏิบัติตามคำสั่งและรายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่เห็นสมควร (มาตรา ๓๓) **ศาลมีอำนาจ ออกหมายจับกรณีจงใจฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ** ในกรณีผู้อยู่ภายใต้บังคับคำสั่ง คุ้มครองสวัสดิภาพของศาลผู้ใดจงใจฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้นั้นมาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกินกว่าหนึ่งเดือน ถ้าผู้นั้นได้รับการ ปลดปล่อยชั่วคราวศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติในระหว่างการปล่อยชั่วคราวก็ได้ (มาตรา ๓๔) นอกจากนี้ ศาลอาจมีคำสั่งยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพก่อนครบระยะเวลาที่กำหนดไว้หรืออาจมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่ง คุ้มครองสวัสดิภาพโดยเพิ่มเติมหรือลดเงื่อนไขหรือเพิ่มหรือลดระยะเวลาในการคุ้มครองสวัสดิภาพก็ได้ ในกรณี ที่ความปรากฏต่อศาลเอง หรือจากรายงานของศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ นัก สังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือจากคำร้องหรือคำแถลงของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว ว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับตัวผู้กระทำ ความรุนแรงใน ครอบครัวหรือความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของผู้นั้นเปลี่ยนแปลงไป (มาตรา ๓๕)

ในกรณีที่เกิดการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวและศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ประกอบกับ ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวถูกดำเนินคดีอาญาอันเนื่องมาจากการกระทำ ความรุนแรงใน ครอบครัวด้วย หากผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวได้ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพครบถ้วนแล้ว ให้ ความผิดทางอาญามีผลเป็นความผิดอันยอมความได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัตินี้บัญญัติ (มาตรา ๓๖) ในกรณี จำเป็นเร่งด่วนที่หากรอช้าไปจะเกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายหรือจิตใจของบุคคลในครอบครัวซึ่งไม่อาจขอศาล ตามมาตรา ๒๙ ได้ทันการณ์ **หัวหน้าศูนย์มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราวได้เท่าที่จำเป็น เมื่อ ได้มีคำสั่งดังกล่าวแล้วให้หัวหน้าศูนย์ยื่นคำร้องพร้อมกับคำสั่งดังกล่าวต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง** (มาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘)

๕.๔ การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อมีการแจ้งหรือมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา หรือผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องคดีอาญาอันมีลักษณะเป็นการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ห้ามผู้ใดลงพิมพ์โฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน อย่างไรก็ดี ในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว ในกรณีที่เป็นไป เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาหรือประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์สาธารณะ หากเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากบุคคลผู้นั้น และการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต้องดำเนินการตามกฎหมาย เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้วย (มาตรา ๓๙)

๕.๕ พนักงานเจ้าหน้าที่ (พนักงานเจ้าหน้าที่ คือ ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้หมาย ความรวมถึง พนักงาน

ฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) มีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่เกิดเหตุ มีอำนาจออกหนังสือเรียกผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือข้อเท็จจริงรวมทั้งให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานอื่นใดเพื่อประกอบการพิจารณา ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ มีอำนาจตรวจสอบประเมินสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงดำเนินการ ให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการช่วยเหลือและความคุ้มครองในเบื้องต้น และประสานงาน กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจค้นเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ และในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง และให้ถือว่าพนักงาน เจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒)

๖. กำหนดบทลงโทษ

๖.๑ กำหนดโทษกรณีผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๐ (๑) (๔) หรือ (๖) มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๔๓)

ซึ่งมาตรา ๔๐ (๑) (๔) หรือ (๖) ประกอบกับมาตรา ๒๓ บัญญัติว่า

“มาตรา ๔๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ เมื่อได้พบเห็นการกระทำความรุนแรง ในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา ๒๓

(๔) ดำเนินการให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการช่วยเหลือและ ความคุ้มครองในเบื้องต้นเป็นการชั่วคราว ได้เข้ารับการตรวจรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ ได้รับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนได้รับการเยียวยา บำบัดฟื้นฟู หรือการช่วยเหลืออื่นใดตามความเหมาะสม

(๖) ค้นเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อหาและช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว

มาตรา ๒๓ ผู้ใดพบเห็นหรือทราบว่ามีอาการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้แจ้งข้อมูล หรือข่าวสารกรณีดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ศูนย์ช่วยเหลือสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ หรือแจ้งต่อศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวโดยตรง เพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพ

การแจ้งตามวรรคหนึ่งอาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการ ทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้ การแจ้งดังกล่าวเมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครอง และไม่ต้องรับผิด ทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง”

๖.๒ กำหนดโทษกรณีผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรตามมาตรา ๔๐ วรรคสาม มีโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (มาตรา ๔๔)

ซึ่งมาตรา ๔๐ วรรคสาม บัญญัติว่า “การค้นตาม (๖) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควร เชื่อว่า หากเนินช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอาจถูกประทุษร้าย เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกาย ให้ดำเนินการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น”

๖.๓ กำหนดโทษกรณีผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๔๕)

ซึ่งมาตรา ๓๙ บัญญัติว่า

“มาตรา ๓๙ เมื่อมีการแจ้งตามมาตรา ๒๓ หรือมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องคดีอาญาอันมีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ห้ามผู้ใดลงพิมพ์โฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว

การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว ในกรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา หรือเพื่อประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์สาธารณะ หากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากบุคคลผู้นั้น และในการเปิดเผยต้องไม่ระบุชื่อหรือข้อมูลส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลที่เกี่ยวกับบุคคลใด ถ้าหากการเปิดเผยนั้นจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร หรือจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด จะทำการเปิดเผยไม่ได้ ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต้องดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้วย”

๗. กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับ ในกรณีผู้ใดถูกพิพากษาลงโทษจำคุกและคดีถึงที่สุดก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าผู้นั้นยังไม่ได้รับโทษหรืออยู่ในระหว่างการรับโทษ ผู้นั้น บุคคลในครอบครัวของผู้นั้น หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากบุคคลดังกล่าว อาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลดำเนินการไต่สวนและกำหนดโทษแก่ผู้นั้นเสียใหม่ได้ (มาตรา ๔๖) และบรรดากฎหมายกระทรวง ระเบียบ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (มาตรา ๔๗)

บทสรุป

เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มีการกำหนดฐานความผิดอาญาที่ไม่ได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการลดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ประสงค์ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ และหน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในปัจจุบัน นอกจากนี้ไม่มีบทบัญญัติในการบูรณาการความร่วมมือกันทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหา เกิดความซ้ำซ้อนกับการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา สมควรยกเลิกความผิดอาญาฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปรับปรุงมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่บุคคลในครอบครัว และกำหนดมาตรการในการส่งเสริม พัฒนา และคุ้มครองสถาบันครอบครัว เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม รวมทั้งคุ้มครองป้องกันบุคคลในครอบครัวจากการกระทำความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมและกำหนดให้มีการบำบัด พินิจ และเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นกฎหมายว่าด้วยส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ๓ กระทรวง โดยพระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป สาระสำคัญโดยสรุป ๒ ประการคือ (๑) ยกเลิกความผิดอาญาฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปรับปรุงมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่บุคคลในครอบครัว (๒) กำหนดมาตรการในการส่งเสริม การพัฒนา และคุ้มครองสถาบันครอบครัว เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวอย่างบูรณาการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม รวมทั้ง คุ้มครองป้องกันบุคคลในครอบครัวจากการกระทำความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และกำหนดให้มีการบำบัด พักพิง และเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายนอกจากกระทรวงรักษาการตามพระราชบัญญัติแล้ว และยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ สภานายความ เป็นต้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ควรกำหนดแนวทางในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัตินี้ ให้บุคลากรในสังกัดและสังคมได้รับทราบ โดยเฉพาะผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขัง ที่ถูกดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้สามารถเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพ อันจะเป็นเงื่อนไขนำไปสู่การได้รับประโยชน์ตามมาตรา ๓๖ ต่อไป^๔ และในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสถาบันครอบครัวในทางปฏิบัติ เช่น กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยความเท่าเทียมระหว่างเพศ รวมถึง ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ควรคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่บุคคลในครอบครัว อันจะเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. ตามมาตรา ๑๑ (๒) ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว มีหน้าที่รายงานผลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวและการคุ้มครองสวัสดิภาพต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อทราบอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้งนั้น สาระสำคัญในรายงาน ควรประกอบด้วยข้อมูลจำนวนคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว จำนวนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ จำนวนครั้งของการละเมิดคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ และจำนวนคดีที่มีการยอมความ^๕

๓. บุคคลในครอบครัว ควรตระหนักและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในครอบครัวเพื่อเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งในการดำรงอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง มีคุณธรรม และจริยธรรมอันดีงามจะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวให้บรรเทาเบาบางลงได้

^๔ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. *ข้อสังเกตของคณะกรรมการการวิสามัญ*. สืบค้นวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒ จาก http://web.senate.go.th/bill/bk_data/522-5.pdf

^๕ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. *ข้อสังเกตของคณะกรรมการการวิสามัญ*. (อ้างแล้ว)

บรรณานุกรม

- ธีรพล ปิ่นเพชร. (๒๕๕๕). ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. สืบค้นวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒ จาก <https://sites.google.com/site/khnhmayhir/payha-khwam-runraeng-ni-khrxbkhrw>
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๗ ก, หน้า ๑๗๑-๑๙๐.
- สค.พม. “เตรียมความพร้อมทุกภาคส่วน รองรับ “พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒” (๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒). สืบค้นเมื่อ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒. จาก <https://www.thailandplus.tv/?p=61938>
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญ. สืบค้นวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ จาก http://web.senate.go.th/bill/bk_data/522-5.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักกฎหมาย. (๒๕๖๑). คู่มือการเขียนบทความวิชาการด้านกฎหมาย. สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร : กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ. การใช้ความรุนแรงในครอบครัว : กฎหมายช่วยได้. *Academic Focus*. (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘). สืบค้นวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒ จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2558/feb2558-3.pdf